Ficova vláda chce uzavrieť súdnictvo, upozorňuje VIA IURIS

Balík zmien v súdnictve, ktorý pripravuje štvrtá vláda Roberta Fica, môže vrátiť slovenské súdnictvo o mnoho rokov späť a ohroziť nezávislosť sudcov. Hoci každá z pripravovaných zmien môže samostatne pôsobiť ako neškodná úprava, ako celok budú mať zásadný vplyv na kariéru všetkých sudcov aj na otvorenosť súdnictva, upozorňuje VIA IURIS.

Dnes začne parlament rokovať o balíku zákonov, ktoré zásadným spôsobom menia rozhodovanie o kariére, hodnotení aj trestnej zodpovednosti sudcov. Ak by chcel niekto získať vplyv na slovenských sudcov, presne takéto zmeny by mu veľmi pomohli.

Aké zmeny chce presadiť vláda?

- Vracajú sa justiční čakatelia s prednosťou pri obsadzovaní miest sudcov. Advokáti, akademici či prokurátori s praxou mimo súdov budú mať výrazne nižšie šance.

- Vyšší súdni úradníci nebudú môcť absolvovať justičnú skúšku. Na krajské súdy, Najvyšší súd a Najvyšší správny súd sa budú môcť prihlásiť len sudcovia.

- Po zrušení pravidelného päťročného hodnotenia sudcov v roku 2025 chce vláda zrušiť aj nezávislé hodnotiace komisie a hodnotenie presunúť na súdy vyššieho stupňa.

- Trestné stíhanie sudcu za rozhodovaciu činnosť bude možné len so súhlasom Súdnej rady.

Ohrozená je vnútorná nezávislosť sudcov

Každá z týchto zmien má samostatné odôvodnenie a viaceré z nich sa formálne odvolávajú na odporúčania Európskej komisie a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva. Dokopy však zásadne menia podmienky, za akých budú sudcovia rozhodovať.

Keď sa všetky navrhované zmeny spoja do jedného synergického balíka, o kariérnom postupe sudcov, ich hodnotení, ale aj o prípadnom súhlase s ich trestným stíhaním či podaní disciplinárneho návrhu bude rozhodovať úzka skupina ľudí.

Vytvorí sa tým prostredie, v ktorom budú najmä noví sudcovia pod neformálnym tlakom príliš nevytŕčať. Pri ambícii zabezpečiť si možnosti stať sa sudcom či získať priestor na kariérny postup sa môžu predovšetkým začínajúci sudcovia prispôsobovať očakávaniam nadriadených súdov či Súdnej rady.

"V praxi to bude znamenať, že hodnotenie kvality práce sudcu bude vykonávať ten istý súd, ktorý rozhoduje o odvolaniach proti jeho rozhodnutiam. To môže vytvárať nepriamy tlak na sudcu rozhodovať tak, aby sa to nadriadenému súdu pozdávalo a aby sudca nižšieho súdu dostal dobré hodnotenie," upozorňuje Peter Čuroš, právnik VIA IURIS.

Susko ako Harabin

Podobnú koncentráciu veľkého vplyvu na sudcov a súdnictvo sme na Slovensku už zažili v minulosti, keď bol predsedom Najvyššieho súdu aj predsedom Súdnej rady Štefan Harabin. Ten využíval disciplinárne konania ako nástroj na trestanie nepohodlných sudcov, čo vtedy kritizovalo aj Združenie sudcov Slovenska.

Boris Susko dnes presadzuje rovnaké zmeny, aké pred rokmi zaviedol Štefan Harabin, teda zrušenie pravidelných hodnotení sudcov, posilnenie nadriadených súdov pri hodnotení sudcov alebo preferenciu justičných čakateľov pri obsadzovaní sudcovských miest.

„Pre otvorenú justíciu, v ktorej rozhodujú nezávislí sudcovia, je nevyhnutné, aby experti a expertky z rôznych právnických profesií mali rovnakú šancu stať sa sudcami ako justiční čakatelia, aby hodnotenie kvality práce sudcov zostalo nezávislé a transparentné a aby bola zachovaná aj zodpovednosť sudcu za trestné činy, ktoré spôsobí svojimi rozhodnutiami,“ dodáva Katarína Batková, riaditeľka VIA IURIS.

Ohrozené právo na spravodlivý súdny proces

Nezávislosť sudcov je zárukou, že keď sa raz ocitneme pred súdom – v spore o dedičstvo, pri nespravodlivej výpovedi z práce či v inom spore – rozhodne o nás niekto, kto bude rozhodovať len podľa ústavy, zákonov a najlepšieho svedomia, nie podľa toho, čo si o jeho rozsudku pomyslí iný či nadriadený sudca.

„Nezávislí sudcovia a súdy sú často jedinou naozaj neprekonateľnou prekážkou pre politikov, ktorí by chceli trestné právo a spravodlivosť zneužívať na osobnú pomstu či politický zápas,“ pripomína Katarína Batková.

Vyzývame preto vládu, aby navrhované zmeny v súdnictve stiahla a prepracovala tak, aby boli zachované brzdy a protiváhy, nevyhnutné pre skutočnú nezávislosť každého jedného sudcu.

Pretože strata ich nezávislosti by znamenala stratu práva na spravodlivý súdny proces pre každého človeka na Slovensku.

—

Kontakt pre médiá:
Katarína Batková, riaditeľka VIA IURIS - 0907 457 710